

Partnerség az iparpolitikai tervezésben – a finn modell

Interjú dr. Urkuti Györggyel, a Magyar-Finn Társaság elnökével

DOI: 10.14267/VILPOL2023.03.20

A Világpolitika és közgazdaságtan folyóirat egyik kiemelt témája az iparpolitikai tervezés bemutatása, a különböző országok iparpolitikai, technológiapolitikai irányainak és az iparpolitikai tervezés eszközeinek bemutatása. Ennek érdekében kértünk interjút dr. Urkuti Györgytől, a Magyar-Finn Társaság elnökétől, aki Magyarország korábbi helsinki nagykövete volt 2018-2021 között.

Világpolitika: *A finn iparpolitika egyik zászlóshajójának tekintették korábban a Nokiat. Ez a vállalati siker, ami nem egyedi, mennyire tekinthető tudatos gazdaságpolitikai törekvésnek?*

dr. Urkuti György: A Nokia sikere annyiban mindenképpen tudatos gazdaságpolitikai törekvés eredménye, hogy szervesen kapcsolódik a második világháborút követő erős iparosítási hullámhoz. Finnország 300 millió dolláros jóvátételt volt kénytelen fizetni a Szovjetunió részére az 1944-es fegyverszüneti megállapodás értelmében, ami akkor hatalmas összeg volt, a finn állami költségvetési kiadások kb. 15 százalékának felelt meg azokban az években. Finnország volt az egyetlen ország a II. világháború után, amely ténylegesen meg is fizette a háborús jóvátételt, a törlesztés 1952-ig tartott. Nem pénzben történt, hanem árucikkekben: a finnek hajókkal, fémipari és faipari termékekkel fizettek. Főleg a fémipari termelést kellett jelentősen felfuttatni a jóvátétel érdekében, rengeteg kábelt vittek például a finnek jóvátételként, az egyetlen finnországi kábelgyárat pedig már korábban megvásárolta a Nokia elődje (Suomen Gummitehdas Oy). Ott is tetten érhető az iparpolitika szerepe, hogy a Nokia elődje kifejezetten a hadsereg igényeit megcélözva vágott bele a mobiltelefonok kifejlesztésébe 1963-ban, amit a finn állam is erősen támogatott. Mindazonáltal azt is látni kell, hogy alapvetően a magántőke hajtotta előre a Nokiánál az innovációt, az államnak csak kiegészítő, ráerősítő szerepe volt.

Világpolitika: *Megfogalmazznak-e a finnek különböző időtávú iparpolitikai célokat? Ezek a célok mennyire igazodnak a geopolitikai követelményekhez, az Európai Unió elvárásaihoz? Milyen célokat fogalmaztak meg legutóbb és milyen időtávon, és hogyan reagálnak a technológiai és a fenntarthatósági kihívásokra?*

Dr. Urkuti György: A finnek nem választják szét az iparpolitikát az általános gazdaságfejlesztéstől: nem az ipart akarják fejleszteni, hanem a hozzáadott értéket növelni általában, az iparban is és mindenhol máshol. A most véget ért ciklusban a kormány négy fő pontban határozta meg a gazdaságfejlesztési céljait: 1. Jobban felismerni a globális kihívásokat és a finn exporttermékeket vásárlók igényeinek változásait. 2. Az innovációból valódi versenyképességi előnyt kovácsolni. 3. A globális értékteremtési láncok jobb ellenőrzése. 4. Fenntarthatóbbá tenni a finn nemzetgazdaság egészét, az ipart és a szolgáltatásokat, és elérni, hogy a hozzáadott érték, a profit nagyobb arányban áramoljon vissza Finnországba. Látható, hogy ezek a célok nagyjából beilleszthetők az EU általános gazdaságpolitikai kereteibe, de a finneknek

nem kifejezett céljuk az európai vagy pláne nem a finnországi ipari termelés mennyiségi növelése. Az áprilisi parlamenti választások után jelenleg is formálódó kormány elképzeléseit még nem ismerjük, de várható, hogy lesz némi hangsúlyeltolódás a finn cégek versenyképességének erősítése irányába.

Világpolitika: *Hogyan folyik a technológiapolitikai, iparpolitikai tervezés? Milyen intézmények felelnek ezért és mennyire decentralizált a tervezési folyamat, részt vesznek-e bennük kamarák, területi igazgatási szintek? Bár a finn politikai élet legendásan kiegyensúlyozott, de mégis mennyire hevesek a viták az iparpolitika körül, különösen most, amikor elég turbulens a gazdaságpolitikai környezet?*

dr. Urkuti György: A technológiapolitikai, iparpolitikai tervezés központi szereplői a Business Finland (az állami innovációs ügynökség) és a Teknologiateollisuus (a csúcstechnológiai iparágakban tevékenykedő vállalatokat összefogó érdekvédelmi szövetség). A Business Finland általában évi 400-600 millió eurót fizet ki a vállalati szektor legkülönbözőbb szereplőinek kutatási-fejlesztés és innovációs támogatások formájában, a pályázatok megtervezésénél és kiírásánál valamennyi potenciális érintett véleményét figyelembe veszik, kamarákat, tartományi és települési önkormányzatokat egyaránt. A gazdaságpolitika körüli viták inkább szakmai jellegűek, de természetesen a politika által is erősen befolyásoltak: visszatérő téma például, hogy mennyire legyenek szigorúak a klímavédelmi célkitűzések – nem veszélyeztetni-e túlságosan a finn versenyképességet a világ legambiciózusabb klímavédelmi célrendszerének felállítása, vagy éppen ellenkezőleg, ez vajon a hosszú távú versenyképesség megalapozásának a legjobb eszköze-e azáltal, hogy gyors alkalmazkodásra kényszeríti a cégeket.

Világpolitika: *Az iparpolitikai tervezés során három területet szoktak kiemelni, az oktatáspolitikát, a foglalkoztatáspolitikát és az iparpolitika összhangját. Ezt az összhangot a finnek hogyan tudják biztosítani?*

dr. Urkuti György: Az oktatáspolitikát, a foglalkoztatáspolitikát és a gazdaságpolitika összhangját a mindenkori kormányprogramnak kell biztosítania. A most véget ért ciklusban a leglátványosabb lépés e téren a tankötelezettség korhatárának 16 évről 18-ra emelése volt (ezt 2021 augusztusától vezették be). Ennek az volt a célja, hogy csökkentsék a középiskolát elkezdő, de be nem fejező fiatalok számát, ezáltal csökkentsék a megfelelő képzettség hiányában a munkaerőpiacra belépni képtelen fiatalok számát. Megbízható értékelések a reform sikeréről még nincsenek, de feltételezhető, hogy a célokat legalább részben elérhették, mert a tankötelezettség korhatárának kitolása azt is jelentette, hogy az állam átvállalta az iskoláztatás költségeit a 16-18 éves korosztály esetében is, beleértve a tankönyvek, tanszerek és az iskolai étkezés költségeit is, a középiskola befejezése előtt tehát elhárultak az akadályok a legszegényebb családok gyermekei esetében is.

Világpolitika: *A finn oktatási rendszer, beleértve a szakképzést is, világhírű. Mi a meghatározó ebben, az oktatáshoz igazítják az iparpolitikát, vagy fordítva?*

dr. Urkuti György: A szakképzési kínálat és a vállalati kereslet közti megfelelést az oktatási hivatal a foglalkoztatástervezési bizottságok segítségével igyekszik biztosítani, amelyekben a

vállalatok képviselői nagy szerepet kapnak. Inkább az oktatást igazítják a vállalati kereslethez, mintsem fordítva.

Világpolitika: *A foglalkoztatáspolitikában a felnőttképzés, illetve általában az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök használata mennyire általános? Ez különösen most lehet érdekes, az új technológiához való alkalmazkodásban?*

dr. Urkuti György: Az élethosszig tartó tanulásra ösztönző keretrendszer régóta működik Finnországban, átfogó megújításához 2019-ben láttak hozzá, a parlamenti képviselettel rendelkező pártok mindegyikét, a vállalati szféra képviselőit és a továbbképzéseket kínáló intézmények képviselőit átfogó bizottság vezetésével. A reform keretében 2020 végén 27 pontból álló iránymutatást tettek közzé a 2030-ra megfogalmazott felnőttképzési vízió megvalósításához. Az iránymutatás megvalósítása megkezdődött, de mivel több éves folyamatról van szó, eredményei még nem látszanak. 2021-2024 között 76 millió eurót költenek e célra, EU-forrásokból. Kizárólag az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközökre koncentrálnak.

Világpolitika: *A vállalatok mennyire alkalmazkodnak az iparpolitikai követelményekhez, célokhoz? Mennyire lehet támaszkodni a vállalatok, ágazatok belátására, és hogyan érik el az állami intézmények ezt a belátást? Mit tanulhat ebből Magyarország?*

dr. Urkuti György: A gazdaságpolitikai és a foglalkoztatáspolitikai célokhoz való alkalmazkodást leginkább pénzügyi eszközökkel és a folyamatos oktatással, képzéssel érik el. A vállalatok belátására azért lehet támaszkodni, mert velük együttműködésben határozzák meg a célokat. Az egyenrangú partnerség általános alapelv, ebben a finn példa mások számára is megszívlelendő lehet.

Köszönjük a beszélgetést!